

Ortodonti

Om specialiteten

Specialiteten ortodonti karaktäriseras av omhändertagande av patienter som har medfödda eller förvärvade käk-, bett- eller tandpositionsavvikelser.

Kompetensområdet omfattar bl.a.

- fördjupade kunskaper om ansiktets, käkarnas och bettets utveckling och tillväxt,
- diagnostisering och behandling av patienter som har medfödda och förvärvade käk-, bett- och tandpositionsavvikelser,
- värdering av käk-, bett- och tandpositionsavvikelser samt prioritering i förhållande till gällande regelverk och ersättningssystem,
- fördjupade kunskaper om faktorer som styr motivation och Kooperation, och
- behandling av patienter som har käkanomalier i samarbete med andra odontologiska och medicinska specialiteter.

Samverkan med andra specialiteter och professioner eller yrkesgrupper i tandvården såväl som i hälso- och sjukvården är centralt för specialiteten.

Om målbeskrivningen

Tandläkarnas ST är en målstyrd utbildning vilket innebär att den utgår från uppsatta mål. Dessa mål finns presenterade i en målbeskrivning för varje specialitet. I målbeskrivningen anges den kompetens som en nybliven specialist inom specialiteten ska ha. Den ska användas i utformningen av en ST-tandläkares utbildning och vid bedömningen av hans eller hennes kompetens.

Målbeskrivningen är indelad i olika delmål. De har olika omfattning och kan ta olika lång tid att uppnå. Några av delmålen är specialitetsövergripande (SÖ). De är likadant formulerade och gäller för flera specialiteter. Andra är specialitetsspecifika och gäller alltså endast för en specialitet.

Delmålen består av strecksatser. Vissa av dem inleds med formuleringen ”uppvisa kunskap om” och anger vilka *kunskaper* som en ST-tandläkare ska ha tillägnat sig under utbildningen. Andra inleds med ordet ”kunna” och anger antingen *färdigheter* eller *förhållningssätt* som en ST-tandläkare ska ha utvecklat under sin utbildning.

Odontologiskt omhändertagande används i målbeskrivningen som en vid benämning för de åtgärder som en tandläkare vidtar inom ramen för sin specifika specialistkompetens, såväl polikliniskt som i slutenvård. Åtgärderna omfattar t.ex. utredning, bedömning, diagnostisering, prognostisering, behandling och uppföljning. Behandlingen kan vara såväl förebyggande som rehabiliterande, såväl kirurgisk som icke-kirurgisk. Även remittering till andra aktörer i vård (tandvård och hälso- och sjukvård) och omsorg kan ingå i *odontologiskt omhändertagande*.

Målbeskrivning för specialiteten ortodonti

Denna målbeskrivning innehåller delmålen:

SÖ 1 – SÖ 8

Ortodonti 1 – Ortodonti 14

Specialitetsövergripande delmål

SÖ 1	Kompetenskrav
Leda professionsutvecklingen	Den specialistkompetenta tandläkaren ska – kunna ta ansvar för utvecklingen av undersöknings- eller behandlingsrutiner inom den egna specialiteten – kunna förmedla kunskaper inom den egna specialitetens ämnesområde till olika målgrupper – kunna ta ansvar för samverkan mellan den egna specialiteten och t.ex. andra specialiteter, professioner och organisationer – kunna ta ansvar för det kontinuerliga lärandet på arbetsplatsen – kunna ta ansvar för att förbättrande åtgärder genomförs med utgångspunkt i systematiska utvärderingar av arbetsplatsens processer och rutiner – kunna ta ansvar för integrering och utfasning av tekniker och metoder

SÖ 2	Kompetenskrav
Samhällsodontologi	Den specialistkompetenta tandläkaren ska – kunna tillämpa lagar och andra författningar som gäller för specialisttandvården – uppvisa kunskap om specialisttandvårdens styrning och organisation – uppvisa kunskap om faktorer som påverkar hälsan och skillnader mellan olika grupper i samhället i fråga om den orala hälsan – uppvisa kunskap om hur insatser på samhällsnivå kan påverka den orala hälsan hos befolkningen och hur insatserna kan organiseras

SÖ 3	Kompetenskrav
Kommunikation, pedagogik och samarbete	Den specialistkompetenta tandläkaren ska – kunna presentera och förklara odontologisk eller medicinsk information på ett tydligt och tillgängligt sätt, såväl muntligt som skriftligt – kunna anpassa sättet att kommunicera med patienter och närstående med utgångspunkt i individuella behov och kommunikativa förmågor – kunna ge patienter och närstående svåra besked respektfullt, empatiskt och med lyhördhet – kunna planera och genomföra undervisning för olika målgrupper – kunna handleda och instruera kollegor och andra medarbetare – kunna ta ansvar för det multiprofessionella teamarbetet kring enskilda patienter

SÖ 4	Kompetenskrav
Vetenskap	Den specialistkompetenta tandläkaren ska – kunna delta i kunskapsutvecklingen inom den egna specialiteten – kunna kritiskt granska och värdera odontologisk eller medicinsk vetenskaplig information – kunna tillämpa ett vetenskapligt förhållningssätt i det dagliga arbetet

SÖ 5	Kompetenskrav
Etik	Den specialistkompetenta tandläkaren ska – kunna identifiera etiska problem och analysera dem på ett strukturerat sätt – kunna hantera värdekonflikter i det dagliga arbetet

SÖ 6	Kompetenskrav
Mångfald och jämlikhet	Den specialistkompetenta tandläkaren ska – uppvisa kunskap om hur diskriminering och ojämlikhet i samhället uppstår – uppvisa kunskap om hur diskriminering och ojämlikhet i tandvården kan förebyggas och motverkas

SÖ 7	Kompetenskrav
Patienter med särskilda behov	Den specialistkompetenta tandläkaren ska – kunna identifiera patienter med särskilda behov och vidta adekvata åtgärder – kunna samarbeta i nätverk kring patienter med särskilda behov

SÖ 8	Kompetenskrav
Barn	Den specialistkompetenta tandläkaren ska – uppvisa kunskap om barns normala utveckling – uppvisa kunskap om förhållanden under vilka barn kan fara illa, risk- och skyddsfaktorer i samband med att barn far illa samt tecken på att barn far illa

Specialitetsspecifika delmål

Ortodonti 1	Kompetenskrav
Psykologi och psykiatri	Den specialistkompetenta tandläkaren ska – uppvisa kunskap om hur psykisk ohälsa och psykiatriska sjukdomar och tillstånd kan påverka det odontologiska omhändertagandet – uppvisa kunskap om vilka faktorer som styr motivation och kooperation hos patienter och deras närstående vid odontologiskt omhändertagande – uppvisa kunskap om hur samhälleliga kroppsideal kan påverka patienters självbilder – kunna beakta patienters reaktioner på förändringar i utseendet vid planering och genomförande av odontologiska behandlingar – kunna tillämpa metoder som syftar till ökad motivation och kooperation hos patienter och deras närstående

Ortodonti 2	Kompetenskrav
Bemötande vid odontologiskt omhändertagande av barn och ungdomar	Den specialistkompetenta tandläkaren ska – uppvisa kunskap om närståendes betydelse vid odontologiskt omhändertagande av barn och ungdomar – kunna beakta patienters hela livssituation vid odontologiskt omhändertagande – kunna göra barn och ungdomar delaktiga vid odontologiskt omhändertagande med utgångspunkt i deras särskilda förutsättningar och behov

Ortodonti 3	Kompetenskrav
Teamarbete	Den specialistkompetenta tandläkaren ska – kunna tillämpa teamarbete inom ortodonti inklusive ett delegerat arbetssätt

Ortodonti 4	Kompetenskrav
Genetik	Den specialistkompetenta tandläkaren ska – uppvisa kunskap om genetiskt betingade kraniofaciala missbildningar och bett- och tandavvikelser – uppvisa kunskap om genetisk rådgivning om kraniofaciala missbildningar och bett- och tandavvikelser

Ortodonti 5	Kompetenskrav
Öron-, näs- och halssjukdomar	Den specialistkompetenta tandläkaren ska – uppvisa kunskap om sjukdomar och tillstånd som påverkar andning och andningsorgan – kunna bedöma hur öron-, näs- och halssjukdomar hos en patient påverkar kraniofaciala strukturer, inklusive deras tillväxt

Ortodonti 6	Kompetenskrav
Kirurgi	Den specialistkompetenta tandläkaren ska – uppvisa kunskap om kirurgiska behandlingsmetoder samt deras effekter och bieffekter vid kraniofaciala missbildningar

Ortodonti 7	Kompetenskrav
Barn och ungdomars fysiska utveckling	Den specialistkompetenta tandläkaren ska – uppvisa kunskap om avvikelser från barn och ungdomars normala fysiska utveckling och tillväxt som har betydelse för dental och kraniofacial utveckling

Ortodonti 8	Kompetenskrav
Bettutveckling och tillväxt	Den specialistkompetenta tandläkaren ska – uppvisa kunskap om ansiktsskelettets och bettets normala och avvikande utveckling och tillväxt från embryonal differentiering till naturligt åldrande – kunna bestämma tidpunkt för behandling av en patient med utgångspunkt i prediktion av hans eller hennes fysiska utveckling eller tillväxt

Ortodonti 9	Kompetenskrav
Oral motorik och talrubbingar	Den specialistkompetenta tandläkaren ska – kunna analysera samband mellan oral motorik, oral funktion och kraniofacial utveckling – uppvisa kunskap om talrubbingar vid kraniofaciala missbildningar

Ortodonti 10	Kompetenskrav
Käk- och muskelfunktion	Den specialistkompetenta tandläkaren ska – uppvisa kunskap om hur okklusionen kan påverka käk- och muskelfunktionen – kunna bedöma hur bettavvikelse hos en patient samt behandling av sådana påverkar käk- eller muskelfunktionen

Ortodonti 11	Kompetenskrav
Radiologi	Den specialistkompetenta tandläkaren ska – uppvisa kunskap om metoder inom radiologi som har betydelse för behandlingsplanering och odontologisk behandling vid kraniofaciala missbildningar och bett- och tandpositionsavvikelser – kunna bedöma radiologiska undersökningsresultat vid odontologiskt omhändertagande av patienter med kraniofaciala missbildningar eller bett- eller tandavvikelser

Ortodonti 12	Kompetenskrav
Traumaskadade tänder	Den specialistkompetenta tandläkaren ska – kunna bedöma hur traumaskadade tänder påverkas av tandflyttning – kunna värdera behandlingsalternativ vid ortodontisk behandling av traumaskadade tänder

Ortodonti 13	Kompetenskrav
Parodontalt skadade tänder	Den specialistkompetenta tandläkaren ska – kunna bedöma och prognostisera ortodontisk behandling av parodontalt skadade tänder

Ortodonti 14	Kompetenskrav
Diagnostisering, behandling och uppföljning	Den specialistkompetenta tandläkaren ska – kunna diagnostisera och bedöma käk-, bett- och tandpositionsavvikelser samt analysera orsaker till dessa – kunna värdera undersöknings- och analysmetoder för ortodontisk prioritering – kunna tillämpa undersöknings- och analysmetoder för ortodontisk diagnostisering och behandlingsplanering – kunna bedöma hur käk-, bett- eller tandpositionsavvikelser hos en patient samt behandlingen av dessa påverkar oral hälsa och allmänt välbefinnande – kunna planera behandling vid käk-, bett- och tandpositionsavvikelser – kunna behandla vanligt förekommande käk-, bett- och tandpositionsavvikelser – kunna bedöma vilka ortodontiska behandlingsmetoder som är lämpliga för olika patienter – kunna diagnostisera och omhänderta patienter med komplikationer till ortodontisk behandling – kunna prognostisera ortodontiska behandlingar både före och efter behandling